

Jan Olof Sundby
janolof.sundby@energiforetagen.se
08-677 26 65
Johan Bladh
johan.bladh@energiforetagen.se
0761-47 88 30

Energiföretagens svar på remiss ”översyn av två av Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter

Energiföretagen Sverige ger röst åt omkring 400 företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi. Energibranschen investerar omkring 30–35 miljarder kronor årligen. Med rätt förutsättningar kan vi fortsätta trygga energileveranserna till hushåll, företag och samhälle – varje sekund, året om – samtidigt som vi driver på den förändring som möjliggör framtidens energisystem. Vårt mål är att; utifrån kunskap, en helhetssyn på energisystemet och i samverkan med vår omgivning, utveckla energibranschen – till nytta för alla.

Sammanfattning

- Föreningen är positiv till en översyn av föreskrifterna som är nödvändig bland annat för genomförande av energiöverenskommelsen och den nya lagstiftningen om omprövningen av vattenkraften m.m. Energiöverenskommelsen och lagstiftningen med dess förarbeten pekar ut en tydlig och bra väg. Det är nödvändigt att det blir lättare att peka ut kraftigt modifierade vatten (KMV) och använda EU-rättens undantag fullt ut. Tyvärr fångar inte förslagen upp detta. Tvärtom försvåras möjligheterna att peka ut KMV och använda undantag.
- Föreningen konstaterar åter att bedömningsgrunder för hydromorfologiska kvalitetsfaktorer som har betydelse för de biologiska kvalitetsfaktorerna är otillräckliga och att data saknas i mycket stor omfattning. Den svenska vattenförvaltningen bygger därför i princip på expertbedömningar vad avser vattenkraften, vilket inte kan anses vara förenligt med ramvattendirektivets grunder. Det behövs snabbt inhämtas data och utvecklas bedömningsgrunder. Branschen kan och vill bidra till det. Föreningen ifrågasätter om föreskrifterna alls kan användas korrekt så länge expertbedömningar är avgörande.
- Föreningen konstaterar att föreskrifterna fortfarande är mycket omfattande och att mer bör kunna göras för att ytterligare förenkla dem, till exempel föra bilagorna 1-6 och A-C till vägledningsdokument.
- Föreskrifterna får stora konsekvenser på många samhällsområden. Föreningen anser att konsekvensbeskrivning inte tillräckligt belyser dessa frågor. Framför allt saknas en analys av hur olika slags infrastruktur kommer att påverkas.

Förslagen försvårar utpekande av KMV och ställer för höga krav på MEP/GEP

Förslagen innehåller flera allvarliga felaktigheter i förhållande till ramvattendirektivet (RDV) då det använder sig av direkt felaktiga formuleringar om KMV och maximal ekologisk potential (MEP). Detta leder till att möjligheterna att utpeka KMV minskar på ett sätt som står i direkt konflikt med RDV. Det står också i direkt konflikt med uppdraget från politiken (som enligt förslagets missiv är intentionen med förslagen) att säkra möjligheterna att använda EU-rättens möjligheter till KMV och undantag fullt ut. Tvärtom innebär förslagen att det blir avsevärt svårare. Förslagen måste omarbetas både för att efterleva politikens tydliga intentioner och uppfylla RDVs krav.

Det är fel och i direkt strid med ordalydelsen i RDV, att konnektivitet inte kan ligga till grund för utpekande av KMV, att det anges att alla aktuella kvalitetsfaktorer måste uppfylla kraven när det korrekta är att det räcker med en (ordet "och" används i stället för "eller"), samt att det ställs för högt krav på den kvalitet som en förutsättning för utpekande ("sämre än god" i stället för "sämre än måttlig"). Kritiken utvecklas i kommentaren till 2 kap 6 § och 2 kap. 8 § i föreskrift 2013:19 och 8c § i föreskrift 2017:20.

Det felaktiga sättet att ange förutsättningarna för utpekande av KMV förvärras av att även definitionen av MEP är felaktig och i direkt strid med RDV. Därigenom minskar möjligheterna att genomföra lagstiftningens intentioner ytterligare. MEP sätter förutsättningarna för att relevanta krav ställs där KMV utpekats och har därför avgörande betydelse för de krav på åtgärder som kan ställas. Kritiken utvecklas i kommentaren till 2 kap. 9 av föreskrift 2013:19.

Förslaget innehåller en onödig och tveksam bestämmelse om Natura 2000 (3 kap. 2 § föreskrift 2013:19) som ytterligare försämrar möjligheterna att förverkliga energioverenskommelsen och lagstiftningens intentioner. Det är inte självklart att de summariskt upprättade bevarandeplanerna m.m. utan vidare kan ligga till grund för formulering av miljökvalitetsnormer (MKN). Dessutom sker prövning av Natura 2000-frågor enligt särskild ordning enligt särskilda EU-direktiv och bestämmelsen fyller ingen självständig funktion. Kritiken utvecklas i kommentaren till 3 kap. 2 § föreskriften 2013:19.

Synpunkter avseende expertbedömningar och bedömningsgrunder

På grund av bristen på data kommer expertbedömningar fortsatt att få stor betydelse. I Föreningens remiss över översynens steg 1 fanns en rapport av WSP och av den framgår att det kan ifrågasättas om det ens är möjligt att göra bedömningar utan något vetenskapligt stöd. Trots det utgörs 98 % av alla bedömningar av expertbedömningar enligt WSPs utredning. De bestämmelser om transparens och tydlighet avseende expertbedömningar som förslagen innehåller är långt ifrån tillräckliga för att bota bristerna och leda till tillförlitliga bedömningar. Expertbedömningar måste vara utomordentligt detaljerade och väldokumenterade. Det krävs också att de konsekvent bygger på vedertagna vetenskapliga metoder som är angivna och beskrivna. Om inte kommer felaktiga slutsatser att dras och felaktiga eller till och med skadliga åtgärder att utföras. De kommer också att driva konflikter och processer i enskilda prövningar.

En grundläggande och allvarlig brist i den svenska vattenförvaltningen är att nödvändiga analyser och dokumentation inte har utförts, vilket Föreningen påtalade redan i yttrandet till steg 1. Det är till exempel en stor och allvarlig brist att de biologiska kvalitetsfaktorer

som används inte svarar mot hydromorfologisk påverkan. Dessutom saknas undersökningsmetoder för bland annat större vattendrag och sjöar. De hydromorfologiska faktorerna för GES är i stort sett oförenliga med relevant vattenkraftproduktion och reglerförmåga. För vissa av de hydrologiska parametrarna är kopplingen till biologisk påverkan svag, eller åtminstone starkt varierande på grund av andra faktorer (till exempel nivåförändringar i flacka eller branta stränder, procentuella flödesförändringar i stora eller små vattendrag). Detta gör att klassgränser som de definierats i små %-tal ger liten tillförlitlighet för en korrekt bedömning av status.

Det är mycket angeläget att korrekta bedömningsgrunder utvecklas. Föreningen vill därför återigen påpeka att vattenkraftbranschen mycket gärna hjälper till i det arbetet.

Övriga synpunkter

I konsekvensutredningen och där det förekommer i bilaga C till 2013:19 används begreppet äventyr konsekvent felaktigt. Det anges att den nya bestämmelsen i 5:4 MB innebär att myndighet eller kommun inte får tillåta en verksamhet som *riskerar* att försämra eller äventyra möjligheten att nå en miljökvalitetsnorm för vatten och att enda möjligheten att tillåta en åtgärd trots *risk* för försämring eller äventyr är om undantaget är tillämpligt. 5:4 MB anger i själva verket att en verksamhet som *innebär* en försämring eller *äventyrar* uppnåendet av status eller potential inte får tillåtas. Att beskriva innebörden som en risk för försämring eller äventyr innebär att kraven ställs högre än vad som framgår av lagstiftningen. För att inte felaktigt försvåra möjligheten till framtida effektiviseringar av vattenkraften, ett av energiöverenskommelsens och den nya lagstiftningens mål, är det mycket viktigt att gällande lagstiftning återges korrekt i allt material som HaV publicerar.

En fråga som delvis sammanhänger med frågan om finansiering är de problem som följer av att Sverige har skapat så många vattenförekomster. Hade dessa varit färre hade förutsättningarna för möjligheterna till datainsamling varit rimligare och behovet av expertbedömningar litet. En radikal minskning av antalet vattenförekomster ger möjlighet att tillämpa RDV korrekt. Föreningen efterlyser en översyn av finansieringen av vattenförvaltningen och hur resurserna fördelas och används mellan administration och åtgärder samt hur det mycket stora antalet vattenförekomster påverkar fördelningen och användningen.

Föreskrifterna kommenteras ytterligare i excelbladen.

Pernilla Winnhed

VD Energiföretagen Sverige

Jan Olof Sundby
Jurist